

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ЯК РЕСУРСУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
04 квітня 2025 року**

ОДЕСА

УДК: 159.953:37.015.3:005.963

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління.

Соловейчук Олена Максимівна – фахівець Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №14 від 24 квітня 2025 р.)*

Рецензенти:

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Осіпова Тетяна Юріївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Університету Ушинського

Розвиток креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості: психолого-педагогічні аспекти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю. Одеса : Університет Ушинського, 2025. 511 с.

До збірника увійшли матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю, присвяченої різним психолого-педагогічним аспектам інноваційного потенціалу особистості, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, розвитку креативного мислення під час підготовки здобувачів у закладах освіти.

Науковці висвітлюють питання щодо сучасних форм і методів розвитку креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

© Університет Ушинського

педагогічної майстерності. Застосування адаптивних методик, використання арт-терапії, цифрових технологій та інтерактивних форм, STEAM-методів навчання сприяють формуванню нестандартного мислення та розкриттю потенціалу дитини.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на оцінку та аналіз, моніторинг щодо ефективності цих методик та впровадження новітніх технологій у навчальний процес для покращення розвитку креативності у дітей, що мають певні обмеження в освіті.

Доведено, що креативне мислення допомагає дітям з ООП розвивати навички вирішення проблем, самовираження та впевненості у власних силах. Воно сприяє адаптації до змін, покращує комунікацію та стимулює інтерес до навчання. Формує гнучкість мислення, що допомагає знаходити нестандартні рішення. Сприяє емоційному розвитку та підвищенню самооцінки у дітей. Розвиває навички взаємодії, що полегшує спілкування з однолітками та дорослими, загалом сприяє соціалізації та інтеграції дітей з ООП в класний колектив. Допомагає розкрити потенціал дитини через творчі методи навчання. Розвиток креативного мислення – це не лише шлях до успішного навчання, а й до гармонійного розвитку особистості дитини.

ЯЦЕНКО Володимир Архипович

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЯК СЕРЕДОВИЩЕ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ ТА ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується інтенсивними трансформаційними процесами, які охоплюють усі сфери життєдіяльності, зокрема й освітню. Зростаючі вимоги до конкурентоспроможності особистості на ринку праці, необхідність постійного оновлення знань, навичок та вмінь, а також швидкі темпи розвитку інформаційних і цифрових технологій обумовлюють потребу у переосмисленні підходів до організації навчального процесу. Однією з ключових умов ефективного функціонування освітньої системи є орієнтація на всебічний розвиток інноваційного потенціалу особистості, ядром якого виступає креативність.

Креативність, як здатність генерувати нові ідеї, нестандартні підходи до вирішення проблем і створення інноваційних продуктів, розглядається сьогодні не лише як індивідуальна характеристика, а й як важливий соціально значущий ресурс. Розвиток креативного мислення вимагає відповідного освітнього середовища, яке стимулює пізнавальну активність, сприяє формуванню особистісної ініціативи та забезпечує умови для вільного самовираження. У цьому контексті навчальний процес виступає не лише як форма засвоєння знань,

але й як динамічне середовище соціокультурного зростання та творчої самореалізації.

Однак, попри значну увагу науковців до проблеми інноваційного розвитку освіти, питання розгляду навчального процесу як середовища розвитку креативності та інноваційного потенціалу особистості потребує подальшого теоретико-методологічного осмислення. Саме тому актуальним є визначення педагогічних умов, механізмів та стратегій, які забезпечують ефективну інтеграцію креативного компонента в навчальний процес.

Мета тез полягає у теоретичному обґрунтуванні ролі навчального процесу як середовища розвитку креативності та інноваційного потенціалу особистості, а також у визначенні ключових підходів до удосконалення освітнього простору з урахуванням сучасних викликів і потреб суспільства.

Креативність та інноваційний потенціал особистості є ключовими елементами успішної адаптації до сучасних викликів, що диктує динамічне середовище глобального суспільства. Креативність визначається як здатність генерувати нові, оригінальні ідеї, знаходити нестандартні підходи до вирішення проблем та створювати інноваційні продукти чи послуги. Інноваційний потенціал, у свою чергу, включає в себе не лише здатність до творчості, але й уміння впроваджувати нові ідеї в практику, трансформуючи їх у конкретні результати. Освіта відіграє вирішальну роль у формуванні креативного мислення, оскільки саме вона забезпечує інструменти та знання, необхідні для розвитку творчих здібностей. Сучасні підходи до розвитку інноваційного потенціалу в освіті включають акцент на активне навчання, де студенти стають не пасивними споживачами інформації, а активними учасниками навчального процесу, які вчаться застосовувати знання на практиці, експериментувати та критично мислити.

Навчальний процес може стати потужним середовищем для розвитку креативності, якщо він організований з урахуванням певних характеристик. Серед них – свобода самовираження, підтримка ініціативності, можливість експериментувати та право на помилку. Освітнє середовище має бути орієнтоване на стимулювання пізнавальної активності, де студенти відчувають себе впевнено та мотивовано до творчого дослідження. Для цього використовуються сучасні методи та технології навчання, такі як проєктне навчання, проблемно-орієнтовані завдання, інтерактивні методики та групова робота. Роль педагога в такому процесі трансформується: він стає не лише джерелом знань, але й фасилітатором, який створює умови для розвитку творчого потенціалу студентів, надихає їх на пошук нових ідей та підтримує в процесі їх реалізації.

Для ефективного розвитку інноваційного потенціалу необхідно створити певні педагогічні умови. Однією з ключових умов є інтеграція інноваційних методів навчання, таких як STEM-освіта (наука, технології, інженерія, математика), яка сприяє розвитку критичного мислення та вміння застосовувати

знання в реальних ситуаціях. Важливим є створення умов для експериментування та дослідницької діяльності, де студенти можуть тестувати свої ідеї, аналізувати результати та вдосконалювати свої підходи. Використання цифрових технологій, таких як віртуальні лабораторії, онлайн-платформи для спільної роботи та інструменти доповненої реальності, відкриває нові можливості для підтримки креативності, дозволяючи студентам працювати з інноваційними інструментами та розвивати цифрову грамотність.

Удосконалення освітнього простору вимагає комплексного підходу, який включає впровадження міждисциплінарного навчання. Такі підходи дозволяють студентам інтегрувати знання з різних галузей, що сприяє розвитку системного мислення та здатності вирішувати складні, багатоаспектні проблеми. Розвиток партнерських відносин між освітніми закладами та бізнесом є ще однією важливою стратегією, оскільки це забезпечує студентам доступ до реальних кейсів, практичних завдань та можливостей для стажування. Крім того, створення інклюзивного освітнього середовища, яке враховує індивідуальні потреби кожного учня, є ключовим для розвитку креативності. Таке середовище повинно бути орієнтоване на підтримку різноманітності, забезпечення рівних можливостей та створення умов для самовираження кожного студента.

Навчальний процес, організований з урахуванням цих підходів, стає не лише джерелом знань, але й потужним інструментом для розвитку креативності та інноваційного потенціалу особистості, що є необхідним для успіху в сучасному світі.

Сучасний освітній простір все активніше визнається не просто як місце передачі інформації, а як середовище формування та розвитку творчих здібностей і навичок критичного мислення, необхідних для життєдіяльності у динамічному суспільстві. Як зазначає Всесвітній економічний форум у своєму звіті «The Future of Jobs Report 2023», креативність посідає одне з провідних місць серед ключових компетенцій майбутнього [1]. Це підкреслює необхідність впровадження відповідних освітніх підходів, орієнтованих на розвиток творчого потенціалу студентів.

Інноваційний освітній процес передбачає створення такого середовища, в якому студенти мають змогу проявляти ініціативу, експериментувати, критично оцінювати отримані результати та адаптуватися до змін. На думку міжнародних експертів у сфері освіти, серед яких Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD), навчальні практики, які заохочують креативність, повинні включати елементи дослідницького підходу, проєктну діяльність та інтерактивні методики, що сприяють розвитку навичок комунікації, кооперації та критичного мислення [2].

У цьому контексті ефективним є використання STEM-освіти (наука, технології, інженерія та математика), яка стимулює інтегроване застосування знань у реальних життєвих ситуаціях і сприяє розвитку інноваційних здібностей учнів. За даними дослідження компанії McKinsey & Company, студенти, які

залучені до STEM-підходів, демонструють значно вищий рівень інноваційної активності та креативності, ніж ті, які навчаються за традиційними методиками [3].

Важливою складовою освітнього середовища, що підтримує креативність, є інтеграція цифрових технологій у навчальний процес. Сучасні цифрові інструменти, такі як онлайн-платформи для спільної роботи, віртуальні лабораторії, технології доповненої та віртуальної реальності, відкривають широкі можливості для реалізації творчих задумів студентів та сприяють розвитку цифрової грамотності, яка сьогодні є необхідною умовою інноваційності [4].

Не менш важливим є розвиток навичок самоосвіти та навчання впродовж життя, що стають важливими факторами успішності в умовах цифрового суспільства. Важливо стимулювати в учнів самостійність та відповідальність у навчанні, а також здатність знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел, критично її оцінювати та використовувати для вирішення поставлених задач.

Крім того, освітнє середовище має бути орієнтоване на підтримку психологічної безпеки студентів, яка забезпечує свободу експериментувати, право на помилку та відкритість до нових ідей. Згідно з дослідженнями Інституту освітніх наук США (Institute of Education Sciences), саме психологічно безпечне середовище позитивно впливає на творчу активність студентів та їхню мотивацію до навчання [5].

Особливу увагу варто приділити ролі викладача, який має виступати в ролі наставника та фасилітатора навчального процесу. Викладач повинен створювати умови для відкритого діалогу, заохочувати ініціативність студентів та сприяти формуванню їхньої впевненості у власних силах і можливостях.

Для ефективної інтеграції креативності та інноваційного потенціалу в освітній процес необхідно враховувати сучасні педагогічні підходи, які включають STEM-освіту, цифрові технології, проєктну діяльність, навчання впродовж життя та створення сприятливого психологічного середовища. Ці підходи забезпечують не лише формування конкурентоспроможних професіоналів, але й розвинених особистостей, здатних до творчої самореалізації у сучасних умовах.

Список використаних джерел:

1. World Economic Forum (2023). The Future of Jobs Report 2023. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2023>
2. OECD (2023). Education at a Glance 2023. URL: <https://www.oecd.org/education/education-at-a-glance-2023/>
3. McKinsey & Company (2022). STEM Education: Preparing for the future. URL: <https://www.mckinsey.com/industries/education/our-insights/stem-education-preparing-for-the-future>

4. UNESCO (2022). Digital Learning Platforms: Innovations in Education. URL: <https://www.unesco.org/en/articles/digital-learning-platforms-innovations-education>
5. Institute of Education Sciences (IES) (2023). Creating Psychological Safety in Education. URL: <https://ies.ed.gov/>

ФОГЕЛЬ Тетяна Миколаївна Мультимодальність у функціонуванні та викладанні іноземних мов: розвиток критичного мислення	441
ФОРОСТЯН Ольга Іванівна Мотиваційно-особистісні стратегії психолого-педагогічного супроводу осіб з особливими освітніми потребами	443
KHMELEVSKA Inha A Method For Measuring Semantic Distance In Assessing Vocalists' Creativity	448
ЦИБУХ Людмила Миколаївна Розвиток креативності у студентів-психологів під час вивчення психологічних дисциплін	451
СНАІКА Olena Some Benefits Of Using Role Plays In Teaching English For Academic Purposes	453
ЧУСТРАК Анатолій Петрович, КОКОТЄЄВА Анастасія Сергіївна Креативність: як її розвивати	456
ШАРКО Інна Олександрівна Система розвитку творчих навичок здобувачів вищої управлінської освіти у рамках курсу «Креативний менеджмент»	458
ШВЕЦЬ Світлана Леонідівна Розвиток креативності як джерело інноваційного потенціалу особистості в політичному аналізі	461
ШЕВЧЕНКО Володимир Миколайович Розвиток креативного мислення як умова формування успішної особистості	463
ШПАЛЯРЕНКО Юлія Анатоліївна Потенціал використання діяльнісного підходу для розвитку креативності молодших школярів	468
ШРАГІНА Лариса Ісаківна Теорія рішення винахідницьких завдань як методологічна основа педагогічної творчості	471
SHTAINER Tetiana The Case Method In Teaching Design Disciplines: Revealing Students' Creative Potential	474
ШТЕГЕРАН Ірина Павлівна Розвиток креативного мислення у дітей з оо	477
ЯЦЕНКО Володимир Архипович Навчальний процес як середовище розвитку креативності та інноваційного потенціалу особистості	482
ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ	487
ЗМІСТ	504